

MAGYAR OMA ZÁRÓSZIGORLAT ELJÁRÁSRENDJE

A zárószigorlat két részből áll:

1. Szakmai rész irodalomból: egy választott irodalmi mű komplex elemzésével készülnek, a választott témából ppt-t készítenek és azt a zárószigorlaton bemutatják a lentebb megadott szempontok alapján. A szigorlat menetének részletes leírása szintén lentebb olvasható.

1. Szakmai rész nyelvészetből: az alább megadott hat nyelvészeti tárgykör közül előzetesen egyet választanak, amelyet a vizsgára jelentkezéskor jeleznek, s abból készülnek fel a zárószigorlatra. Itt ppt-t nem kérünk.

A zárószigorlat szakmai része tehát két egységből, egy irodalmi és egy nyelvészeti szóbeli számonkérésből áll: mindkét egységre egy napon, egy-egy nyelvészeti és irodalmi bizottság előtt kerül sor. A dokumentum további része ennek a típusú zárószigorlatnak az irodalmi és nyelvészeti eljárásrendjét részletezi.

Az irodalmi zárószigorlat követelménye, menete és értékelése

Az irodalmi zárószigorlat nem tételesen kéri számon az elsajátított tudásanyagot, hanem az alkalmazott tudást méri: azt a készséget vizsgálja, hogy a hallgató mennyiben tudja komplex módon mozgósítani az képzése során megszerzett átfogó irodalom- és kultúratudományi ismereteit, irodalomelméleti tudását, magyar és világirodalmi tájékozottságát, műelemző képességét.

I. A hallgató az előzetes, otthoni felkészülés első lépéseként **kiválaszt egy szépirodalmi szöveget, amelyet a vizsgán kíván átfogóan elemezni és bemutatni.** A kiválasztott műből kiindulva – a vizsga menetében megadott szempontok alapján – komplex irodalomtudományos kiselőadást készít, melyet ppt-diasorral prezentál a vizsgán.

A szépirodalmi mű kiválasztásának főbb szempontjai:

1. a szépirodalmi mű lírai, drámai, verses vagy prózaepikai alkotás egyaránt lehet, a magyar és a világirodalom bármely korszakából;
2. olyan művek választhatók, melyek szerzői szerepeltek az irodalomtörténeti órák valamelyikén,
3. a hallgatók az Intézet bármely oktatójával konzultálhatnak a mű kiválasztásával és a témakifejtéssel kapcsolatban. A konzultáció nem kötelező.

II. A vizsga során a hallgató 10–15 perces szóbeli kiselőadás formájában

1. **irodalomtörténeti kontextusba helyezi** a választott művet (lehetséges szempontok: a szöveg alkotói életműben, irodalomtörténeti korszakban elfoglalt helye; korstílushoz, stílusirányzathoz, különféle hagyományokhoz, eszmei-filozófiai tradíciókhoz, beszédmódokhoz, intertextusokhoz való kapcsolódása stb.);
2. röviden felvázolja **a választott szöveg műfaji vagy poétikai (retorikai- narratológiai) felépítettségét**, végig törekedve a szaktudományos fogalomhasználatra,
3. valamint **felveti egy elméleti** (irodalomelméleti irányzathoz kapcsolódó, olvasáselméleti, kultúratudományos stb.) **kiindulású szövegolvasás** lehetőségét: röviden ismerteti a választott elmélet szemléleti és fogalmi rendszerét, és bemutatja az ezekből nyert lehetséges

értelmezési szempontokat.

III. Az előzetes készülés során **a hallgató kiválaszt és felhasznál legalább három szaktanulmányt**, amely segíti a kérdéskörök kifejtését. E három szakirodalmi munka pontos könyvészeti adatait a ppt-prezentáció végén meg kell adnia. Értelemszerűen a választott témához és kifejtéséhez kapcsolódó korábbi tanulmányainak – előadások és szemináriumok – anyagát is használja a felkészülés során: a vizsga elvárja az ötéves képzés során elsajátított tudásanyag szakszerű gyakorlati alkalmazását.

IV. Az irodalmi vizsga időtartama maximum 20-25 perc: ebből 10–15 percben a hallgató a megadott szempontok szerint bemutatja választott témáját, majd 5–10 percben válaszol a vizsgáztatók kérdéseire. A kérdések a témakifejtés történeti, elméleti, poétikai kontextusaira, valamint a felhasznált szaktanulmányokra egyaránt vonatkozhatnak.

V. A **ppt-prezentáció anyaga** részét képezi az értékelésnek. A prezentáció anyaga önálló szellemi munkának számít, ezért a plágiummal kapcsolatos előírások ugyanúgy érvényesek rá, mint a szakdolgozat esetében.

VI. Az értékelés szempontjai

1. Szakmai tudás, jártasság: mennyire megalapozott a hallgató szakmai tudása, és hogyan tudja alkalmazni a tanulmányai során elsajátított ismereteket és készségeket; mennyiben képes átlátni és ismertetni irodalomtörténeti, poétikai és elméleti összefüggéseket; illetve, mennyire képes szakszerű fogalmisággal irodalmi műről és jelenségekről beszélni. (15 pont)

2. Értelmezői készség: műelemző érzékenység; az irodalmi szövegek szorosabb és tágabb kontextusainak interpretációja; szaktanulmányok gondolatiságának sajátta tétele, alkalmazása. (5 pont)

3. Előadói-kommunikációs képesség: mennyire képes a hallgató az önállóan elkészített anyagot logikusan, érhetően és szakmailag igényesen előadni, önállóan mozogni a megadott kontextusok, nézőpontok között; hogyan tud válaszolni a vizsgáztatók kérdéseire. (5 pont)

A nyelvészeti zárószigorlat követelménye és tárgykörei

Az alább megadott **hat tárgykör közül** a hallgatóknak előzetesen **egyet** kell választaniuk, s abból szóbeli vizsgát tenniük. A kiválasztott tárgykörre a hallgatók a kapcsolódó előadások, szemináriumok anyagából, és a megadott szakirodalomból készülnek fel.

Zárószigorlati tárgykörök nyelvészetből

1. Hangtan

a. A magánhangzók fonetikai és fonológiai rendszere. A magánhangzó-harmónia és a „magánhangzótörvények” a magyarban.

Szakirodalom:

- Gósy Mária 2004. Fonetika, a beszéd tudománya. Osiris Kiadó, Budapest. 9–70, 251–252.
- Kassai Ilona 1998. Fonetika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 43–54, 99–111, 140–142.
- Papp István 1966. Hangtörvények a magyarban. In: Papp István: Leíró magyar hangtan.

Tankönyvkiadó, Budapest. 121–131.

b. A mássalhangzók fonetikai és fonológiai rendszere. A beszédlánc alkalmazkodási folyamatai (a „mássalhangzótörvények” a magyarban).

Szakirodalom:

- Gósy Mária 2004. Fonetika, a beszéd tudománya. Osiris Kiadó, Budapest. 9–58, 70–84, 148–163, 253–254.
- Kassai Ilona 1998. Fonetika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 43–54, 112–127, 169–187.
- Papp István 1966. Hangtörvények a magyarban. In: Papp István: Leíró magyar hangtan. Tankönyvkiadó, Budapest. 131–145.

2. Alak- és szófajtan

a. A magyar szófajok rendszere

b. A névszótövek és a névszóragok, -jelek rendszere

c. Az igerövek és az igeragok, -jelek rendszere

Szakirodalom:

- Keszler Borbála szerk. *Magyar grammatika*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000. 65–303.

3. Mondattan

a. A mondatelemzés szempontjai és kategóriái (példákkal)

b. A mellérendelés és az alárendelés a szintagmák és az összetett mondatok szintjén (a mellérendelés típusai, kötőszói; az alárendelés grammatikai eszközei, típusai példákkal)

Szakirodalom:

- Keszler Borbála szerk. *Magyar grammatika*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000. 347–530.

4. Szövegtan

a. A szöveg textualitása (fogalmak, összefüggések, az utaló elemek tipológiája, példákkal)

b. A szövegösszefüggés grammatikai (konnexitást teremtő), szemantikai (kohéziós) és pragmatikai (koherenciát teremtő) eszközei (példákkal)

Szakirodalom:

- Szikszainé Nagy Irma 1999. *Leíró magyar szövegtan*. Budapest, Osiris Kiadó. 55–73, 137–241.

5. Szociolingvisztika

a. A szociolingvisztika mint nyelvészeti paradigma és a nyelvek, nyelvváltozatok, stílusváltozatok kérdése a szociolingvisztikában.

Szakirodalom:

- Sándor Klára 1999. A hiányzó paradigma. *Magyar Tudomány 1999/11*: 1387–1392. Sándor Klára 1999. A megtalált paradigma. *Magyar Filozófiai Szemle 1999/4–5*: 595–606.
- Sándor Klára 2001. Szociolingvisztikai alapismeretek. In: Sándor Klára szerk.: *Nyelv, nyelvi jogok, oktatás*. Szeged. 7–48.
- Wardhaugh, Ronald 1995. Regionális dialektusok. Társadalmi dialektusok. Stílusok és regiszterek. In: Wardhaugh, Ronald: *Szociolingvisztika*. Budapest. 41–50.

b. A nyelvi megbélyegzés, a lingvicizmus és a nyelvi hátrányos helyzet.

Szakirodalom:

- Kontra Miklós 2006. A magyar lingvicizmus és ami körülveszi. In: Sipőcz Katalin–Szeverényi Sándor szerk.: *Elmélkedések nyelvekről, népekről és a profán medvéről. (Írások Bakró-Nagy Marianne tiszteletére)*. Szeged. 83–106.
- Réger Zita 2002. *Utak a nyelvhez*. 2. kiadás. Budapest. 89–152.

- Sándor Klára 2002. A nyelvi arisztokratizmus alkonya. In: Nyíri Kristóf szerk.: *Mobilközösség — mobilmegismerés*. Budapest. 67–77.
- Sándor Klára–Langman, Juliet–Pléh Csaba 1998. Egy magyarországi ügynökvizsgálat tanulságai. (A nyelvváltozatok hatása a személypercepcióra). *Valóság* 1998/8: 29–40.
- Wardhaugh, Ronald 1995. Bernstein és a „kódok”. In: Wardhaugh, Ronald: *Szociolingvisztika*. Budapest. 294–299.

6. Nyelvtörténet

A magyar nyelv történetének korszakai és a nyelvemlékek (szórványemlékek, szövegemlékek).

Szakirodalom:

- Bárczi Géza – Benkő Loránd – Berrár Jolán 1967. *A magyar nyelv története*. Budapest, Tankönyvkiadó. 10–53.
- Benkő Loránd 1980. *Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegemlékei*. 19–32.
- Benkő Loránd 1988. *A történeti nyelvtudomány alapjai*. Budapest, Tankönyvkiadó. 37–48, 63–77, 183–227.
- Hoffmann István 2010. *A Tihanyi alapítólevél mint helynévtörténeti forrás*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó. 43–64, 126–140.
- Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Budapest, Osiris Kiadó. 15–19.

A zárószigorlat értékelése, érdemjegye

A zárószigorlat értékelése pontrendszerben történik. A magyar szakos zárószigorlat maximális pontszáma 50 pont, ez 25–25 pont arányban oszlik meg a nyelvészeti és az irodalmi vizsga között: a hallgató a két vizsgán elért összpontszáma alapján kapja meg a zárószigorlat érdemjegyét.

Ponthatárok: 50–44: jeles; 43–36: jó; 35–28: közepes, 27–21: elégséges; 20–elégtelen